

1. Yleistä

Vuosi 2013 on Ursan 92. toimintavuosi. Tähtitieteellinen yhdistys Ursa ry tarjoaa jäsenilleen ja yleisölle selkeän ja nykyaikaisen käsityksen maailmankaikkeudesta sekä edistää tähtitieteen ja lähialojen harrastusta, kouluopetusta ja aikuiskasvatusta.

Vuonna 2013 keskitytään integroimaan toimintaa uusiin tiloihin Helsingin observatoriolla. Erityisesti tullaan panostamaan yhteistyöhön Helsingin yliopistomuseon kanssa.

2. Yhdistystoiminta

2.1 Jäsenistö ja jäsenmaksut

Ursan jäsenmäärän vuoden 2013 aikana oletetaan olevan keskimäärin 16 000. Ursan korkealaatuiset julkaisut, tapahtumat sekä harrastus- ja muut palvelut takaavat sekä nykyisten jäsenten korkean tyytyväisyyden jäsenyyteensä ja että jäsenmäärän kasvun.

Jäsenmaksut vuonna 2013 ovat:

Aikuiset 4X €

Nuoret (alle 18-vuotiaat) 3X €

Perhejäsenet 1X €

Yhteisöjäsenet 4X €

Kannatusjäsenet 4X0 €

2.2 Yhdistyksen kokoukset

Ursan sääntömääräinen kevätkokous pidetään maaliskuussa ja syyskokous loka-marraskuussa.

2.3 Hallitus

Hallitus kokoontuu vuoden aikana noin kuusi kertaa. Tarvittaessa järjestetään seminaareja rajatulla teemalla.

2.4 Toimisto ja henkilöstö

Ursan vakituisen henkilöstön määrä on kahdeksan. Esimiehenä toimii toimitusjohtaja. Henkilöstön työtehtäviä ja työnjakoa kehitetään tarvittaessa. Siviilipalvelusmiehiä ja osa-aikaista henkilökuntaa käytetään tarvittaessa.

2.5 Talous ja varainhankinta

Ursan toiminta rahoitetaan lähinnä jäsenmaksuilla sekä kustannus- ja välitystoiminnan tuotoilla. Lisäksi Ursa anoo tarpeen mukaan apurahoja ja avustuksia, erityisesti erikoisprojekteihin ja -hankintoihin. Suurimmat menoerät koostuvat jäsenlehden ja kirjojen painatuskuluista, palkoista ja toimitilojen vuokrista.

3. Kustannustoiminta ja myynti

3.1 Kustannustoiminta

Ursa jatkaa kustannustoimintaa. Ursan julkaisemat tähtitieteeseen, muihin luonnontieteisiin sekä tähtiharrastukseen liittyvät kirjat ovat merkittävä ja näkyvä osa Ursaa.

3.2 Myynti- ja välitystoiminta

Ursan suoramyynti on pääasiassa postimyyntiä. Käteismyyntiä on toimistossa ja tähtitornilla sekä yhdistyksen tapahtumissa ja messuilla.

Kirjakaupat ovat merkittäviä yhteistyökumppaneita. Ne myyvät suuren osan Ursan kustantamista kirjoista sekä Tähdet ja avaruus -lehden irtonumeroita. Jäsenet voivat ostaa Ursan kirjoja jäsenhintaan sekä Ursan toimistolta että Helsingin keskustan Kolmen sepän kirjakaupasta.

Välitystuotteiden valikoimassa ovat kirjojen lisäksi lehtitilaukset, julisteet ja tähtikartat. Osa niistä on jatkuvasti myynnissä, osa hankitaan yhteistilauksina.

Ursa palvelee jäseniään tarjoamalla aloitteleville harrastajille sopivia, edullisia ja hyvälaatuisia kaukoputkia ja kiikareita. Havaintovälineiden myynti on osa kaukoputkien käyttöön liittyvää neuvontaa. Ursa palvelee jäseniään tarjoamalla aloitteleville harrastajille sopivia, edullisia ja hyvälaatuisia kaukoputkia ja kiikareita. Laitteiden hintaan sisältyy opastusta tähtiharrastuksen aloittamiseen: alkuopastus, ohjekirjallisuutta, kurssi sekä tuki.

3.3 Tähdet ja avaruus

Tähdet ja avaruus on Ursan jäsenlehti. Lehdestä ilmestyy kahdeksan numeroa. Tähdet ja avaruus kuuluu yhdistyksen vuosijäsenten jäsenetuihin. Lehden voi myös tilata liittymättä yhdistyksen jäseneksi, jolloin tilausmaksu on XX euroa [XX= vuoden 2013 jäsenmaksu + 4 euroa]. Lehden numerot ovat jäsenten luettavissa myös verkossa. Lehden toimituksessa työskentelevät päätoimittaja, toimitussihteeri ja toimittaja. Lehden toimitus ylläpitää avaruus.fi-verkkosivuilla päivittäistä tähtitieteen uutispalvelua ja keskustelufoorumia.

3.4 Kuva-arkisto

Kuva-arkisto tukee Ursan omaa julkaisutoimintaa ja tiedevalistusta. Lisäksi kuva-arkisto vuokraa kuvia tiedotusvälineille. Arkiston kuvissa pääpaino on kotimaisten kuvaajien korkealaatuisissa taivaanilmiöiden kuvissa. Kuvia välitetään digitaalisessa muodossa Kuvaario Oy:n kautta.

4. Koulutus- ja valistustoiminta

4.1 Planetaario

Planetaarionäytöksiä pidetään etupäässä pääkaupunkiseudun kouluissa, päiväkodeissa ja erilaisten yleisötapahtumien yhteydessä. Starlab-planetaariota vuokrataan edullisesti kouluille sekä järjestetään opettajille koulutuksia planetaarion itsenäiseen käyttöön.

Ursa järjestää planetaarionäytöksiä myös Helsingin observatorion planetaariossa itsenäisesti sekä yhteistyössä yleisökeskuksen kanssa.

4.2 Kurssit

Kurssiohjelman rungon muodostavat edelleen kaukoputkien käytön opaskurssi ja tähtitaivaan peruskurssi. Tarvittaessa järjestetään tähtitaivaan tuntemuksen jatkokurssi. Kaukoputken käyttöön opastavia ilmaisia pikakursseja järjestetään tarvittaessa pitkin vuotta. Kurssitoimintaan pyritään hankkimaan edelleen lisää vetäjiä. Kurssitoiminnan järjestämiseen osallistuu OK-opintokeskus.

Kurssiohjelmaa täydennetään kahdella uudella kurssilla, tähtivalokuvauskurssilla sekä Maailmankaikkeus nyt -kirjaan perustuvalla kurssilla.

4.3 Esitelmät

Ursa on perinteisesti järjestänyt syksyisin ja keväisin 4-5 esitelmästä koostuvan esitelmäsarjan. Esitelmäsarjojen formaatin uudistamista testataan vuoden aikana erilaisin tavoin, esimerkiksi muuttamalla esitelmiä keskustelumuotoisiksi ja viemällä niitä paikkoihin, joissa ihmisiä liikkuu jo valmiksi. Erityistä huomiota kiinnitetään uuden yleisön tavoittamiseen.

Sarjojen lisäksi järjestetään yksittäisiä esitelmiä esimerkiksi yleisötapahtumien yhteydessä tai tilauksesta. Esitelmät keskittyvät ajankohtaisiin aiheisiin ja tarjoavat tuoreinta tietoa tähtitieteestä ja sen lähitieteistä.

Esitelmien järjestämiseen osallistuu OK-opintokeskus. Esitelmätoimintaa järjestetään yhteistyössä myös Helsingin observatorion kanssa.

4.4 Kirjasto

Ursan kirjasto palvelee omatoimista tiedonhakijaa tähtitieteen ja muiden luonnontieteiden aloilla. Kirjastoon tilataan sekä useita tähtitieteen populaarilehtiä että merkittävimpiä tieteellisiä julkaisuja. Lisäksi saatavilla ovat kotimaisten tähtiharrastusyhdistysten lehdet. Verkossa julkaistaviin lehtiin voi tutustua kirjaston tietokoneelta.

Kirjastossa jatketaan Ursan piirissä pidettyjen esitelmien digitointia. Kirjaston tietokoneelle kootaan lukuisien ulkomaisten lehtien verkkoversioita. Kahdesta lehdestä on saatavissa vain verkkoversio.

Seuratut digitaaliset lehdet:

British Interplanetary Society: Odyssey
Dutch Working Group of Solar Observers: Bulletin Werkgroep Zon
ALPO: Digital Journal of the Association of Lunar and Planetary Observers
ALPO: The Lunar Observer
RASC: Journal of the Royal Astronomical Society of Canada
RASC - Kingston Centre: Regulus
IOTA: Journal of Occultation Astronomy

Scientific American: Digital Scientific American
The Astronomer: Circulars
The Astronomer: The Astronomer -newsletter
International Meteor Organization: meteorihavaintajien lehti WGN
Aviation Week: Aviation Week and Space Technology -lehti
Astronomical Society of the Pacific: Mercury, vain verkkoversio
European Association for Astronomy Education (EAAE): Gnomon, vain verkkoversio

Yllämainittujen julkaisijoiden paperiset lehdet:

British Interplanetary Society: Spaceflight
ALPO: Journal of the Association of Lunar and Planetary Observers
IOTA: Journal of Occultation Astronomy
Scientific American: Scientific American
IMO: WGN
Aviation Week: Aviation Week and Space Technology

Tilataan Astronomy-, Sky and Telescope ja Sterne und Weltraum -lehtien vuosikerrat DVD- tai CD-ROM-levyillä.

Lehtiä ja vuosijulkaisuja sidotetaan aiempaan tapaan. Kasvatetaan uusien tiloihin muuton aikaisen 7589 (6168 lainattavaa nimikettä) nimikkeen kokoelmaa vuoden loppuun mennessä ostamalla noin kolmellakymmenellä nimikkeellä. Kauko Olavi Tiaisen testamentin perusteella saadun 2470 kirjan ja lehtien irtonumerojen kokoelman liittämistä kirjaston kokoelmiin jatketaan. Samoin liitetään kirjaston kokoelmiin soveltuvin osin vuosikymmeniä tähtitiedettä harrastaneiden Bengt Grotenfeltin ja Isto Kauhasen perikuntien lahjoittamat kirjat.

Uusia teoksia hankittaessa otetaan jäsenten toiveet mahdollisuuksien mukaan huomioon. Lainattavien nimikkeiden luettelo päivitetään verkkoon vuoden alussa. Lainaus on mahdollista myös toimiston aukioloaikoina ja postitse. Yhteistyö tieteellisten ja kunnallisten kirjastojen kanssa jatkuu.

4.5 Tähtitorni ja tähtinäytökset

Tähtinäytöksiä järjestetään Kaivopuiston tähtitornilla 15.1.–15.3. ja 15.10.–15.12. klo 19–21 tiistaista sunnuntaihin. Aurinkonäytöksiä järjestetään 15.3.–15.6. sekä 1.8.–30.9. sunnuntaisin klo 13–15. Lisäksi näytöksiä järjestetään erilaisten yleisötapahtumien yhteydessä. Koululais- ja muut ryhmät voivat myös tilata yksityisnäytöksiä. Kaikki näytökset järjestetään vain selkeällä säällä. Ursan jäsenillä on näytöksiin vapaa pääsy.

Tähtinäytöksiä järjestetään satunnaisesti myös Helsingin observatorion tähtitorneissa.

Näytännöt järjestetään harrastajavoimin. Näyttäjryhmä kokoontuu vuoden aikana vähintään kaksi kertaa kehittämään näytöksiensä sisältöä. Torninhoitaja vastaa tornin teknisestä ylläpidosta.

4.6 Yleisötapahumat

Avaruusviikko 4.-10. lokakuuta järjestetään yhteistyössä tähtiyhdistysten kanssa. Ursa osallistuu myös ulkopuolisten järjestäjien tapahtumiin, messuille ja näyttelyihin. Toimistolla järjestetään joulukuussa perinteiset joulumyyjäiset.

4.7 Ursan koulupalvelu

Koulupalvelun materiaalipakettien ja kaukoputkien lainaaminen on ilmaista toimistolta noudettaessa, muutoin lainauksesta veloitetaan lähetyskulut.

Kiertävää tähtitiedenäyttelyä huolletaan ja sen käyttöaste yritetään edelleen pitää korkeana. Näyttelyä lainataan kirjastoille, kouluille ja muille julkisille yhteisöille. Näyttelyesineiden lainaaminen on maksutonta, postilainoista veloitetaan lähetyskulut.

4.8 Viestintä

Ursan toiminnasta ja tähtitaivaan tapahtumista tiedotetaan Tähdet ja avaruus -lehdessä, Ursan kotisivujen ajankohtaisuutisissa, yhdistyksen Facebook-sivulla sekä sähköpostilistoilla. Tarpeen mukaan laaditaan myös lehdistötiedotteita. Helsingin observatorio näkyy osana Ursan tiedotusta.

Yleisön ja tiedotusvälineiden taivaanilmiöitä koskeviin tiedusteluihin vastataan puhelimitse ja sähköpostitse. Suoraa, kaksisuuntaista yhteistyötä tiedotusvälineiden kanssa jatketaan ja sitä pyritään laajentamaan entisestään.

5. Nuorisotoiminta

5.1 Tähtikerhot ja harrastusryhmät

Nuorisotoiminta tukee lasten ja nuorten kiinnostusta luonnontieteisiin ja erityisesti tähtitieteeseen. Harrastusryhmät kokoontuvat syys- ja kevätkausilla pääsääntöisesti kerran viikossa Helsingin observatorion tiloissa. Ohjelmointikerho jatkaa toimintaansa nuorten toimintakeskus Hapen tiloissa. Toiminnan jatkuvuus pyritään turvaamaan mahdollisimman hyvin.

5.2 Leirit ja retket

Lasten ja nuorten viikon kestävä Tähtileiri pyritään järjestämään kesällä, mikäli sopiva vastuhenkilö leirin järjestämiseen löytyy.

Ursa on mukana järjestämässä Helsingin observatorion lasten ja nuorten päiväleirejä kesällä.

5.3 Nuoriso-ohjaajien tuki

Nuoriso-ohjaajien toimintaa koordinoidaan Ursan toimiston kautta. Uusien ohjaajien tarpeisiin kiinnitetään erityistä huomiota. Perehdytyksestä huolehtivat ensisijaisesti väistyvät kerho-ohjaajat.

Nuorisotoiminnan ohjaajien ensiapu- ja ohjaajaosaamista täydennetään tarpeen mukaan. Tavoitteena on, että kaikki ohjaajat ovat suorittaneet ensiapukurssin.

6. Harrastustoiminta

Ursan harrastus- ja havaintotoiminta on valtakunnallista. Keskeisimmät harrastajia kokoavat verkkoyhteisöt ovat Ursan ylläpitämät sähköpostilistat, Avaruus.fi-keskustelufoorumi sekä Taivaanvahti-havaintojärjestelmä. Harrastustoimintaa pyritään edelleen kehittämään.

Ursan toimijoiden yhteinen illanvietto järjestetään syksyn lopulla. Tilaisuudessa jaetaan ansioituneiden tähtiharrastajien palkinnot sekä muut mahdolliset huomionsoitukset.

6.1 Jaostot

Ursan jaostot tarjoavat valtakunnallisen yhteydenpitokanavan aktiivisille harrastajille. Ursassa on 12 harrastusjaostoa ja kaksi jaostoihin verrattavaa harrastusryhmää. Jaostot ohjaavat harrastustoimintaa ja järjestelmällistä havaintojen tekoa alallaan.

Jaostojen yhteisiä hankkeita, kuten tapahtumia ja hallintoa, koordinoi ja tukee jaostojen yhteistyöelin.

6.2 Stella Arcti -palkinto

Ursa palkitsee ansioituneita tähtiharrastajia Stella Arcti -palkinnolla. Palkitsemisen perusteena voi olla merkittävä havainto tai ansiokas havainto- tai harrastustoiminta. Palkinto on jaettu vuodesta 1988 lähtien.

6.3 Cygnus

Ursa järjestää loppukesästä yhteistyössä Kirkkonummen Komeetan kanssa Cygnus-kesätapahtuman Vihdissä. Tapahtuma kokoaa Ursan harrastusjaostot suunnittelemaan yhteistä toimintaa ja raportoimaan kuluneen kauden havainnoista. Tapahtuma on järjestetty säännöllisesti vuodesta 1987. Ursa osallistuu Cygnuksen järjestämiseen hoitamalla tarvittaessa tapahtuman rahaliikenteen, lainaamalla kalustoa sekä korvaamalla järjestävälle yhdistykselle muuten koituvat kohtuullisenkokoiset, perustellut rahalliset tappiot.

6.4 Ursa Minor

Ursa Minor -lehti ilmestyy kuusi kertaa vuodessa.

Lehdessä tiedotetaan jaostojen ja harrastusryhmien toiminnan tuloksista, harrastajille suunnatuista tapahtumista sekä jaostojen toiminta-alueisiin liittyvistä ajankohtaisista asioista. Päätoimittaja vastaa myös lehden taitosta, painatuksesta ja postituksesta. Ursan toimisto pitää yllä lehden osoiterekisteriä.

Ursa Minor on yhdistyksen jäsenten tilattavissa yhdistyksen talousarvion hyväksymisen yhteydessä vahvistettuun hintaan. Jaostotoimikunta päättää yhdessä päätoimittajan kanssa jaostoaktiiveille lähetettävistä maksuttomista vuosikerroista.

6.5 Ursan havaintokeskus

Havaintokeskuksessa keskitytään Yhteinen taivas -hankkeen myötä tulleiden uusien havaintolaitteiden ja järjestelmien sujuvaan käyttöön ja käyttökoulutuksiin. Keskuksen päärakennuksen käyttöä jäsenistön ulkopuolisille ja erityisesti luonnontieteisiin liittyville ryhmille jatketaan mahdollisuuksien mukaan. Tiloissa järjestetään tähtinäytöksiä ja esittelytilaisuuksia erilaisille ryhmille ja yhteistyötä lähiseudun koulujen ja oppilaitosten kanssa jatketaan. Keskuksen kävijämääräksi toimintavuodelle odotetaan yli 1000 henkeä. Havaintokeskuksen yksityiskohtaisempi toimintasuunnitelma on liitteessä 1.

6.6 Taivaanvahti

Taivaanvahti on Ursan perustama havaintojärjestelmä tähtitieteellisten ja ilmakehän ilmiöiden seurantaan. Järjestelmä sijaitsee internetissä osoitteessa www.taivaanvahti.fi. Kyseessä on kaikille suomalaisille avoin työkalu, jonka avulla jaetaan tietoa Suomen yö- ja päivätaivaalla esiintyvistä ilmiöistä. Havaintojärjestelmän ylläpito tehdään pääosin vapaaehtoisvoimin. Järjestelmällä on noin 20 moderaattoria.

Vuonna 2013 havaintojärjestelmään luodaan Jenny ja Antti Wihurin säätiön myöntämän apurahan turvin raportointiominaisuuksia. Lisäksi kehitetään muun muassa hakua, etusivua sekä havainto-ohjelmia.

7. Yhteydet muihin järjestöihin ja sidosryhmiin

7.1 Tähtiyhdistykset

Ursa jatkaa Suomen noin 40:n tähtiyhdistyksen ja kerhon tietokannan ylläpitämistä. Ursaan vuosikertomuksensa toimittaneille yhdistyksille lähetetään veloituksetta Ursan uutuskirjoja sekä Tähdet ja avaruus -lehden että Ursa Minor -lehden vuosikerrat. Lisäksi Ursa tarjoaa yhdistysten kotisivuille palvelintilaa.

Yhteydenpito yhdistyksiin hoidetaan suunnittelijan ja kerho- ja yhdistystoimintajaoston yhteistyönä. Vuoden aikana järjestetään myös yhdistysseminaari.

7.2 Muut suomalaiset yhteisöt ja sidosryhmät

Ursa tekee yhteistyötä yliopistojen ja tieteellisten seurojen kanssa. Ursa on Tieteellisten seurain valtuuskunnan aktiivinen jäsen, ja Ursan jäsen toimii valtuuskunnan hallituksen jäsenenä kaudella 2012-2014. Yhdistys huolehtii siitä, että valtuuskunnan jäsenehdot täyttyvät vastaisuudessaakin. Esitelmää ja kursseja järjestetään Opintotoiminnan keskusliiton kanssa. Ursa on Suomen kustannusyhdistyksen, Suomen Tiedekustantajien sekä Kulttuuri-, mielipide- ja tiedelehtien liiton jäsen. Ursa on myös Suomen tähtitieteilijäseuran kannatusjäsen.

Löyhempää yhteistyötä tehdään tilannekohtaisesti myös muiden kotimaisten sivistysjärjestöjen, opettajaliittojen (MAOL, BMOL), kirjastojen ja koulujen kanssa. Yhteistyötä tehdään myös tiedekeskus Heurekan sekä Suomen avaruustutkimusseuran kanssa.

7.3 Kansainväliset yhteydet

Ursa pitää yllä aktiivisesti kansainvälisiä yhteyksiä. Suuri osa yhteistyöstä tapahtuu havaintojaostojen toiminnassa henkilökohtaisten kontaktien ja aineiden vaihdon kautta.

Ursa tai sen toimihenkilöt ovat mukana mm. seuraavissa kansainvälisissä järjestöissä: The Planetary Society, British Interplanetary Society, British Astronomical Association, Association of Lunar and Planetary Observers, Royal Astronomical Society of Canada - Kingston Centre, International Meteor Organization, Svensk AmatörAstronomisk Förening (SAAF) ja European Association for Astronomy Education (EAAE). Toimihenkilöt osallistuvat tarvittaessa em. järjestöjen kokouksiin. Ursan kirjastolla on laajat kansainväliset yhteydet.